

**DOŚĆ
NIEMOCY
wobec
PRZEMOCY!**

**Poradnik dla osób zagrożonych
przemocą w rodzinie**

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Jordanów, 2012 r.

© Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych

Redakcja merytoryczna:
Katarzyna Mirocha

ISBN 978-83-935025-1-6

Nakład: 500 egz.

Fotografia na okładce: www.sxc.hu

Wydawca:
Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych
ul. Krasickiego 18
30-503 Kraków
www.bis-krakow.pl

Publikacja powstała w ramach projektu „Integracja podmiotów środowiska lokalnego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Mieście Jordanów”, realizowanego przez Fundację Biuro Inicjatyw Społecznych i Urząd Miasta Jordanowa. Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wydawnictwo Drukarnia EKODRUK s.c.
ul. Powstańców Wielkopolskich 3
30-553 Kraków

Dlaczego warto przeczytać ten poradnik?

Poradnik, który macie Państwo przed sobą, powstał z myślą o osobach dotkniętych przemocą oraz o tych, którzy na co dzień w różny sposób wspierają osoby doznające przemocy w rodzinie, stosujące tego rodzaju przemoc oraz znajdujące się w innych sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą domową i chcieliby uzupełnić, bądź uporządkować swoją wiedzę na temat istniejących przepisów i procedur.

Procedury i strategie przedstawione w niniejszym opracowaniu mogą i powinny służyć jako narzędzie szybkiego reagowania na trudne lub zaskakujące sytuacje kryzysowe. Podstawowym celem tej publikacji jest pokazanie, jak wybrane instytucje mogą skutecznie służyć radą i pomagać rodzinie, która znalazła się w sytuacji kryzysowej.

Publikacja ta powstała w ramach projektu „Integracja podmiotów środowiska lokalnego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Mieście Jordanów”, realizowanego przez Fundację Biuro Inicjatyw Społecznych z Krakowa i Urząd Miasta Jordanowa.

**Zrób pierwszy krok, aby przeciwstawić się przemocy
- przeczytaj ten poradnik!**

Zjawisko przemocy w rodzinie – podstawowe definicje

Rodzina, ognisko domowe, postrzegana jest jako środowisko miłości, opieki, bezpieczne i ciepłe miejsce, schronisko przed całym złem zewnętrznego świata. W rzeczywistości dla wielu osób jest to miejsce zła, terroru, zagrożenia, cierpienia, lęku i niekiedy wielkiej rozpacz. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest **przemoc w rodzinie**.

Przemoc w rodzinie – według definicji przyjętej w Ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – **to jednorazowe lub powtarzające się, zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie, bądź zaniechanie działania, skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza jego prawa i dobra osobiste, naraża na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza godność, nietykalność cielesną, wolność /w tym seksualną/, powoduje szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołuje u osób dotkniętych przemocą cierpienia, szkody i krzywdy moralne.**

Przemoc domowa to działania sprawcy:

- ◆ zamierzone
- ◆ wykorzystujące przewagę sił
- ◆ naruszające prawa i dobra osobiste członków rodziny
- ◆ powodujące szkody i cierpienia członków rodziny

Przemoc domowa dotyka nas częściej niż sądzisz, dla wielu ludzi to codzienność. Jest to przemoc stosowana wobec bliskiej osoby: współmałżonka, konkubenta, matki, ojca, siostry, brata...

Najczęściej ofiarami przemocy domowej są kobiety i dzieci. Ale nie tylko. Grupami szczególnie narażonymi na przemoc są również ludzie starsi, osoby niepełnosprawne i chore psychicznie.

Pamiętaj!

Maltretowanie, bicie i poniżanie zawsze jest przestępstwem i nie ma znaczenia czy dzieje się to w domu czy na ulicy!

Przemoc domowa przybiera różne formy:

- ◆ **Przemoc fizyczna** – naruszanie nietykalności fizycznej
intencjonalne zachowanie z użyciem siły, powodujące nieprzypadkowe zranienia ciała lub niosące takie ryzyko (np. popychanie, szarpanie, kopanie, bicie, szczypanie, klapsy, ciągnięcie za włosy, duszenie, krępowanie ruchów, przypalanie papierosem).
- ◆ **Przemoc psychiczna** – naruszanie godności osobistej
zadawanie cierpień psychicznych, kontrolowanie, przymusowa izolacja, ciągłe niepokojenie, grożenie, obrażanie, krytykowanie, szantażowanie i wiele innych; ta forma przemocy jest najczęściej stosowaną i najtrudniejszą do udowodnienia.
- ◆ **Przemoc seksualna** – naruszanie intymności
zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowanie aktywności, gdy osoba nie jest w pełni świadoma; przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub szantażu.
- ◆ **Przemoc ekonomiczna** – naruszanie własności
celowe niszczenie czyjejś własności, pozbawienie środków niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb, dysponowanie czyjąś własnością, sprzedawanie osobistych rzeczy bez uzgodnienia, przeglądanie dokumentów, zabieranie pieniędzy itp.
- ◆ **Zaniedbanie (rozmyślne i nieświadome)** – naruszenie obowiązku opieki
odmowa wypełnienia, niewłaściwe wypełnienie lub niepowodzenie w pełnieniu obowiązków opiekuńczych, stwarzanie zagrożeń fizycznych i emocjonalnych (np. pozbawienie jedzenia, ubrania, schronienia, porzucenie, ograniczenie dostępu do opieki zdrowotnej itp.)

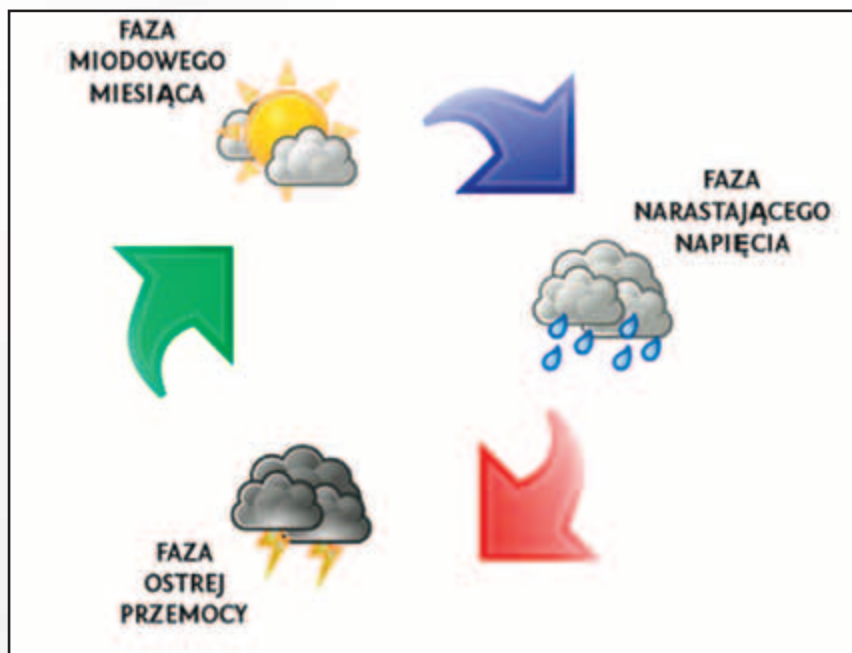
Cykl przemocy domowej

Przemoc domowa rzadko jest czynem jednorazowym. Znacznie częściej jest procesem o długiej, nawet kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- I. **Faza narastającego napięcia** – w fazie pierwszej narasta napięcie i agresja sprawcy. Każdy drobiazg wywołuje jego irytację, z błahego powodu robi awanturę, zaczyna więcej pić, prowokuje kłótnie i staje się coraz bardziej niebezpieczny. Ofiara stara się opanować sytuację i oddalić zagrożenie. Często pojawiają się u niej różne dolegliwości fizyczne, bóle żołądka i głowy, bezsenność i utrata apetytu. Wpada w apatię lub ogarnia ją silny niepokój. Czasem, nie mogąc wytrzymać tego oczekiwania, sama prowokuje spięcie, aby wreszcie „mieć to za sobą”.
- II. **Faza ostrej przemocy** – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji. Ofiara doznaje zranień fizycznych i psychicznych, znajduje się w stanie szoku. Stara się uspokoić sprawcę i ochronić siebie. Odczuwa przerażenie, złość, bezradność i wstyd, traci ochotę do życia.
- III. **Faza miodowego miesiąca** – w trzeciej fazie, nazywanej fazą miodowego miesiąca, wszystko się zmienia. Gdy partner wyładował już swą złość i zaczyna sobie zdawać sprawę z tego, co zrobił, nagle staje się inną osobą. Stara się znaleźć jakieś wytłumaczenie i usprawiedliwienie. Przeżywa poczucie winy, okazuje skruchę, przeprasza i obiecuje, że to się już nie powtórzy. Zaczyna okazywać ciepło i miłość. Staje się znowu podobny do osoby, jaką ofiara pokochała i z jaką się związała. Przynosi kwiaty, prezenty, zachowuje się jakby nigdy nie było żadnej przemocy. Sprawca i ofiara zachowują się jak świeżo zakochana para. Kobieta zaczyna wierzyć, że partner się zmienił i, że przemoc była jedynie wyjątkowym incydentem, który już nigdy się nie powtórzy. Czuje się znowu kochana, spełniają się jej marzenia o miłości i szczęśliwym związku.

Ale! Faza „miodowego miesiąca” przemija i wkrótce rozpoczyna się faza narastania napięcia. Wszystko zaczyna się od nowa. Jednak przemoc w następnym cyklu na ogół jest bardziej gwałtowna i dłuższa.

CYKL PRZEMOCY W RODZINIE

Opracowane na podstawie materiałów Fundacji im. Stefana Batorego

Pamiętaj!

Jeśli doświadczasz przemocy, zwróć się o pomoc do odpowiednich instytucji w Twoim mieście. ZAREAGUJ! Zmień swoje życie!!!

Oznaki przemocy

Przemoc w rodzinie pozostaje niejednokrotnie problemem ukrytym, dlatego każdy rodzaj przemocy, nawet o niewielkim stopniu nasilenia, wymaga interwencji, by powstrzymać maltretowanie.

Aby rozpoznać czy niepokojące zachowania kogoś bliskiego są przejawem przemocy w rodzinie, osoba obserwująca te zachowania musi zastanowić się nad tym i odpowiedzieć sobie na kilka pytań.

Jeśli ktoś bliski, ktoś z rodziny:

- zamienia drobne zajścia w wielkie kłótnie,
- rani Cię swoim zachowaniem,
- znieważa Cię, używa w stosunku do Ciebie obraźliwych słów, obelg, wyzwisk,
- ma nagłe napady gniewu lub furii,
- niszczy rzeczy, które są Twoją własnością,
- odbiera Ci pieniądze lub nie chce dawać Ci środków na życie,
- kontroluje wszystkie Twoje zachowania, nie pozwala Ci podejmować żadnych decyzji,
- uniemożliwia Ci spotkanie czy widywanie się ze znajomymi lub rodziną,
- ośmiesza Cię, poniża, upokarza również w obecności innych,
- nieustannie Cię krytykuje,
- zastrasza Cię i manipuluje, by kontrolować Ciebie i innych członków rodziny,
- grozi, że skrzywdzi Ciebie, Twoje dzieci lub innych członków rodziny,
- bije Cię, popycha, szarpie, kopie, policzkuje lub dusi,
- obwinia Cię za to, że Cię bije, a następnie obiecuje, że to więcej się nie zdarzy,

- wymaga od Ciebie, abyś uprawiała seks na zawołanie nawet jeśli nie masz na to ochoty i się nie zgadzasz,

Opracowanie: Niebieska Linia

Jeśli w Twoim życiu występuje lub wystąpiła jedna lub więcej z wymienionych powyżej oznak, istnieje duże prawdopodobieństwo, że doznajesz przemocy w rodzinie.

Pamiętaj!

Każdy ma prawo do godnego i bezpiecznego życia. ZRÓB PIERWSZY KROK! Zgłoś się po pomoc do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej lub innej instytucji. Możesz tam uzyskać kompleksową pomoc w trudnych sytuacjach życiowych!!!

Nadużywanie alkoholu a przemoc

Nadużywanie alkoholu jest traktowane jako czynnik ryzyka pojawienia się przemocy w rodzinie. Szkodliwe picie alkoholu, a zwłaszcza uzależnienie, rodzi poważne konsekwencje psychologiczne, społeczne i materialne. Prowadzi niejednokrotnie do dezorganizacji rodziny lub jej rozpadu. Należy pamiętać, iż konsekwencją życia z osobą nadużywającą alkoholu może być **współuzależnienie**. Współuzależnienie nie jest chorobą – jest to zespół nieprawidłowego przystosowania się do sytuacji problemowej, który często przez długie lata utrudnia zwrócenie się o pomoc.

Pamiętaj!

Jeśli w Twojej rodzinie występuje problem alkoholu i przemocy, zwróć się po pomoc do instytucji, które profesjonalnie zajmują się leczeniem uzależnienia i przemocy. Udział w terapii pomaga wyzwolić się z niszczącego sposobu funkcjonowania oraz istotnie zmienia sytuację w rodzinie!

Pomoc i wsparcie osobom uzależnionym świadczą między innymi:

- **Poradnie odwykowe** – placówki te prowadzą programy dla rodzin, na które składa się edukacja na temat choroby alkoholowej oraz terapia indywidualna i grupowa;
- **Miejskie Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** – udzielają porad prawnych i informacji o możliwościach uzyskania pomocy w sytuacjach uzależnienia od alkoholu i przemocy w rodzinie.

Pamiętaj!

Jeśli sprawca przemocy jest uzależniony od alkoholu, samo podjęcie leczenia odwykowego nie rozwiąże problemu przemocy! W powiecie suskim istnieją instytucje świadczące pomoc osobom stosującym zachowania przemocowe. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Suchoj Beskidzkiej realizuje programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc.

Reakcje społeczne na przemoc w rodzinie – mity i stereotypy

Wokół winy i odpowiedzialności za przemoc narosło wiele nieprawdopodobnych przekonań i mitów. Większość z nich używana jest jako argument za stosowaniem przemocy, jej bagatelizowaniem i usprawiedliwianiem. Takie podejście jest niezwykle niebezpieczne – z jednej strony sprzyja sprawcy, dając mu sygnał o bezkarności i społecznym przyzwoleniu na przemoc, a z drugiej zniewala ofiarę, sprzyja ukryciu i zamaskowaniu problemu. Funkcjonujące stereotypy niejednokrotnie utrudniają świadkom reagowanie i podjęcie decyzji o pomocy ofierze. Warto zatem wiedzieć, co jest mitem i stereotypem, aby nie ulegać fałszywym przekonaniom odbierającym siłę do walki o lepsze życie:

NIE JEST PRAWDA, ŻE:

„Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiar”

Przemoc przybiera wiele form. To także poniżanie, grożenie, zastraszanie, izolowanie, krytykowanie, wyśmiewanie.

NIE JEST PRAWDA, ŻE:

„Jeśli ktoś jest bity to znaczy, że sobie na to zasłużył”

Nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, poniżanie, niezależnie od tego, co zrobił.

NIE JEST PRAWDA, ŻE:

„Gwałt w małżeństwie nie istnieje”

Gwałt jest aktem przemocy, a nie zaspokojeniem seksualnym. Każda osoba niezależnie od tego czy żyje w związku formalnym, czy nieformalnym, jest uprawniona do samodzielnego decydowania o swoim życiu intymnym i zachowaniach seksualnych.

NIE JEST PRAWDA, ŻE:

„To był jednorazowy incydent, który nigdy się nie powtórzy”

Przemoc wobec żony/partnerki rzadko jest jednorazowym incydentem. Zazwyczaj jest pierwszym ogniwem w łańcuchu nasilających się zachowań przemocowych.

NIE JEST PRAWDA, ŻE:

„Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol”

Problem alkoholowy nie zwalnia od odpowiedzialności za działania dokonywane pod jego wpływem. Alkohol osłabia kontrolę nad zachowaniem i nasila gotowość do reagowania złością.

NIE JEST PRAWDA, ŻE:

„Przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać”

Przemoc w rodzinie jest przestępstwem i istotnym problemem społecznym. Każdy ma prawo reagować na przestępstwo.

NIE JEST PRAWDA, ŻE:

„Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych”

Przemoc domowa to przestępstwo ścigane przez prawo. Policja jest powołana do ochrony bezpieczeństwa osób, zapobiegania popełnianiu przestępstw i ściganiu sprawców.

Pamiętaj!

- * Przemoc w rodzinie jest przestępstwem. Masz prawo szukać specjalistycznej pomocy.**
- * Ponížanie i obelgi bolą tak samo jak bicie. Nie trzeba mieć siniaków i widocznych ran by być ofiarą przemocy.**
- * Przemoc domowa występuje w różnych rodzinach, niezależnie od poziomu wykształcenia członków rodziny i sytuacji ekonomicznej.**
- * Przemoc raz zastosowana powtarza się.**

Prawo a przemoc domowa – podstawowe informacje prawne

Polski kodeks karny zawiera rozdział dotyczący przestępstw przeciwko rodzinie i opiece. Jednym z przestępstw opisanych w tym rozdziale jest **przestępstwo znęcania się nad rodziną** – art. 207 kodeksu karnego.

Art. 207 kodeksu karnego mówi, że:

- §1. *Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.*
- §2. *Jeśli czyn określony w § 1 popełniony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.*
- §3. *Jeśli następstwem czynu określonego w § 1 lub § 2 jest targnięcie pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12 lat.*

Przestępstwo opisane w art. 207 musi spełniać warunek **wielokrotności czynu (akty przemocy powtarzają się)**, tzn. że sprawca bił czy znęcał się wiele razy w ciągu jakiegoś czasu (kilku miesięcy, lat) i są na to dowody. **Przestępstwo to ścigane jest z urzędu, to znaczy, że policja i prokuratura muszą prowadzić sprawę!**

Jeśli akty przemocy powtarzały się, ale nie masz na to dowodów lub sprawca uderzył Cię po raz pierwszy – pomocny będzie **art. 156 i 157 kodeksu karnego** (opisują przestępstwa polegające na ciężkim uszkodzeniu ciała). Czyn ten może być zakwalifikowany jako **uszczerbek na zdrowiu** lub **rozstrój zdrowia**. W tym wypadku osoba pokrzywdzona musi zgłosić wniosek o ściganie (jest to przestępstwo ścigane na wniosek), inaczej policja nie musi się sprawą zajmować.

Art. 197 kodeksu karnego definiuje przestępstwo **zgwałcenia**.

- §1. *Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.*
- §2. *Jeśli sprawca, w sposób określony w § 1, doprowadza inną osobę do poddania się innej czynności seksualnej albo wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.*
- §3. *Jeśli sprawca dopuszcza się zgwałcenia w § 1 lub 2, działając ze szczególnym okrucieństwem lub wspólnie z inną osobą, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12 lat.*

O popełnieniu przestępstwa, jakim jest przemoc domowa powinny być zawiadomione **organy ścigania**, to jest **policja i prokuratura**.

Bardzo ważne jest **wzywanie policji** w każdym przypadku przemocy (w trakcie lub po zdarzeniu):

- pamiętaj, że przemoc domowa jest przestępstwem i policja ma obowiązek interweniować;
- zadzwoń na policję (może to również zrobić sąsiad);
- gdy przyjedzie policja, osoba pokrzywdzona, która wezwała policję ma prawo:
 - zapisać numery służbowe interweniujących policjantów i ich nazwiska (poproś o legitymację służbową, by spisać ich dane);
 - domagać się, by sprawcę zabrała policja, jeśli jest agresywny (w przypadku, gdy osoba pokrzywdzona czuje się zagrożona, można domagać się, by policja zatrzymała sprawcę na 48 godzin, lub, gdy jest pijany, zabrała na izbę wytrzeźwień);
 - domagać się wypełnienia tzw. Niebieskiej Karty (jest to specjalny formularz, który mają obowiązek wypisać policjanci w przypadku przemocy domowej);
 - poprosić o kopię sporządzonej przez nich notatki służbowej.

Pamiętaj, że przestępstwo znęcania się nad rodziną jest **przestępstwem ściganym z urzędu**, tzn. że organy ścigania mają obowiązek zająć

się sprawą bez żadnych dodatkowych starań ze strony pokrzywdzonego (muszą tylko o tym wiedzieć – dlatego trzeba je zawiadomić o przestępstwie). Konieczne jest złożenie **zawiadomienia o przestępstwie** tzn. opisanie co się wydarzyło.

Możesz zrobić to Ty sam/a lub inna osoba, która wie o jego popełnieniu. **Złożenie zawiadomienia o przestępstwie** powoduje uruchomienie wszystkich stosownych procedur prawnych. Zawiadomienie złożone przez osobę pokrzywdzoną lub kogoś innego (np. członka rodziny, znajomego, sąsiada) może być dokonane **ustnie** (wtedy należy poprosić o sporządzenie protokołu przez policjantów) lub **pisemnie** (złożone na komisariacie lub wysłane listem poleconym).

Po złożeniu zawiadomienia o przestępstwie policja powinna wszcząć **postępowanie przygotowawcze**. W trakcie tego postępowania **osobie pokrzywdzonej przysługuje szereg uprawnień**:

- może składać wnioski dowodowe (tzn. zgłaszać dowody świadczące o przemocy);
- przeglądać akta sprawy i robić z nich odpisy;
- składać zażalenie na postanowienie prokuratora dotyczące znanych dowodów (prokurator decyduje, które dowody uważa za istotne w danej sprawie, a które nie; gdy osoba pokrzywdzona z tym wyborem się nie zgadza, składa zażalenie);
- składać wnioski o pozwolenie na udział w czynnościach dochodzeniowych, np. przesłuchanie świadka (możesz mu wtedy zadawać pytania lub składać oświadczenia dotyczące sprawy).

Pamiętaj!

Korzystaj z tych praw – dzięki temu możesz mieć realny wpływ na to, co dzieje się w Twojej sprawie.

W trakcie **postępowania przygotowawczego** Sąd może zdecydować, by sprawcę przemocy zatrzymać w **areszcie tymczasowym**. Pamiętaj, że gdy sprawca namawia Cię do wycofania skargi, odmowy zeznań, nakłania Ciebie lub świadków do składania fałszywych zeznań, grozi lub ponownie dopuszcza się przemocy – możesz zwrócić się z prośbą do prokuratora prowadzącego Twoją sprawę lub sądu o zastosowanie aresztu tymczasowego wobec sprawcy.

Po zakończeniu postępowania przygotowawczego na policji, akta sprawy trafiają do prokuratury. **Prokuratura decyduje co stanie się dalej:**

- **umorzenie sprawy** (np. brak dowodów winy podejrzanego);
- **umorzenie warunkowe sprawy** (np. gdy sprawa nie budzi wątpliwości, ale postawa sprawcy, który przyznał się do winy i przeprosił osobę poszkodowaną i sposób jego zachowania wskazują, że nie popełni on ponownie przestępstwa lub, gdy wina i szkodliwość czynu uznane zostaną za nieznaczące – prokurator uzna, że np. spowodował/aś sprawcę lub obrażenia są małe – w takich wypadkach możesz złożyć **zażalenie na postanowienie** o umorzeniu lub warunkowym umorzeniu postępowania);
- **zawieszenie sprawy** (np. gdy sprawca uciekł i nie można go złapać lub nie może brać udziału w postępowaniu ze względu na chorobę);
- **przygotowanie aktu oskarżenia** – wtedy sprawa trafia do sądu.

Gdy **sprawa trafia do sądu** nie oznacza to, że sprawca na pewno zostanie skazany – dopiero sąd rozstrzyga o tym w wyroku. Dopóki nie ma wyroku sprawa nie jest rozstrzygnięta. W sądzie osoba pokrzywdzona może uczestniczyć w rozprawach i być na sali sądowej cały czas. Jednak będąc tylko pokrzywdzonym nie ma się żadnego wpływu na przebieg sprawy. Jeśli się chce aktywnie uczestniczyć w sprawie, trzeba złożyć oświadczenie, że chce się występować w roli **oskarżyciela posiłkowego**. Musi to zostać załatwione do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego.

Oskarżyciel posiłkowy posiada szereg istotnych uprawnień:

- musi być zawiadamiany o terminach rozpraw;

- musi otrzymywać odpis orzeczeń i zarządzeń wydanych poza rozprawą;
- może mieć pełnomocnika (adwokata), który będzie go w sądzie reprezentował;
- w czasie rozprawy oskarżyciel posiłkowy może zadawać pytania osobom przesłuchiwanym przez sąd;
- może ustosunkować się do tego co mówi oskarżony lub jego obrońca i przedstawić swój punkt widzenia;
- może zgłaszać wnioski dowodowe (dowody);
- może przeglądać akta sprawy i sporządzać z nich odpisy;
- może zgłaszać wnioski o uzupełnienie postępowania przygotowawczego (tego, które prowadziła policja);
- może zaskarżać rozstrzygnięcia naruszające jego prawa lub interesy;
- ma prawo żądać uzasadnienia wyroku;
- może wnosić apelację od wyroku w pierwszej instancji.

Sprawa karna w sądzie trwa kilka do kilkunastu miesięcy, ale może trwać i dłużej, dlatego należy *uzbroić się w cierpliwość*. Decydując się na sprawę sądową najlepiej wcześniej porozmawiać z prawnikiem (adwokatem) i wyjaśnić wszystkie wątpliwości. Idąc na takie spotkanie dobrze jest spisać na kartce wszystkie wątpliwości i pytania (pomoże to w zadawaniu pytań prawnikowi).

Jeśli sprawca zostanie uznany za winnego, sąd wyda **wyrok skazujący**. Zazwyczaj za pierwszym razem jest to **wyrok w zawieszeniu** tzn. skazany nie idzie do więzienia. Gdy sprawca dalej znęca się nad rodziną, sąd ma obowiązek **odwiesić wyrok** (sprawca pójdzie do więzienia). Trzeba powiadomić sąd, prokuraturę lub kuratora sądowego, że sprawca wciąż dopuszcza się przemocy i nie przejmuje się wyrokiem.

Sąd może również w wyroku nałożyć na skazanego określone **zobowiązania**, np.:

- podjęcia pracy
- poddania się leczeniu odwykowemu
- płacenia alimentów
- udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych

Prawo karne to nie jedyna droga wyjścia z przemocy. Pomóc może także **prawo cywilne i prawo rodzinne**:

- możesz zabezpieczyć się przed długami współmałżonka składając do sądu **wniosek o zniesienie wspólności majątkowej**; przez fakt zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami wspólnota majątkowa – tzn., że gdy jeden ze współmałżonków zaciąga długi spłacać je muszą oboje; zabezpiecz się przed tym;
- możesz wystąpić do sądu z **pozwem o alimenty**, jeśli współmałżonek nie daje na Wasze dzieci pieniędzy; takie pozwy są bezpłatne;
- jeśli zdecydujesz się na **rozwód lub separację** sąd rozstrzygnie z kim zostaną dzieci, w jakiej wysokości mają być orzeczone alimenty na dzieci, jak będziecie korzystać z mieszkania po rozwodzie (gdy współmałżonek został skazany przez sąd karny za znęcanie się nad rodziną, masz większe szanse starać się o rozwód, z orzeczeniem o jego winie – to pomoże uzyskać eksmisję w trakcie sprawy rozwodowej);
- po uzyskaniu rozwodu lub separacji możesz umówić się z byłym współmałżonkiem, jak **podzielić majątek**, który posiadacie; możecie podpisać umowę u notariusza; jeśli macie problemy z podziałem majątku trzeba iść do sądu;
- w najbliższym ośrodku pomocy społecznej zapytaj o **bezpłatne porady prawnika**; poszukaj w swoim regionie organizacji udzielających pomocy ofiarom przemocy – być może tam także dyżuruje prawnik;
- możesz zadzwonić do organizacji o zasięgu krajowym, które prowadzą telefoniczne dyżury prawników i psychologów.

Pamiętaj!

Zawsze pytaj, jeśli coś nie do końca jest dla Ciebie jasne. Nie wstydź się powiedzieć, że czegoś nie rozumiesz. Nie wszyscy jesteśmy prawnikami i nie wszystko musimy wiedzieć.

Procedura „Niebieskie Karty”

Procedura „**Niebieskie Karty**” – to instytucjonalne narzędzie służące do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (z dnia 10 czerwca 2010r. Dz.U. Nr 125 poz. 842), która weszła w życie w sierpniu ubiegłego roku, definiuje tą procedurę następująco: **„Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.”**

Procedura rozpoczyna się w momencie wypełnienia formularza „**Niebieska Karta-A**” przez policjanta, pracownika socjalnego, przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia lub oświaty. Powinno to nastąpić w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, a w sytuacji, gdy ten kontakt jest niemożliwy, bez udziału tej osoby.

Formularz „**Niebieska Karta – B**” otrzymuje osoba dotknięta przemocą w rodzinie lub w przypadku przemocy wobec dziecka – rodzic, opiekun prawny lub faktyczny, osoba, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. Formularz B jest dokumentem dla osób pokrzywdzonych, zawierającym definicję przemocy, praw człowieka, informację o miejscach, gdzie można uzyskać pomoc. Formularza B nie przekazuje się osobie podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie. Zarówno dziecko, jak i osoba dorosła mają prawo wiedzieć, jakie działania będą podjęte w ich sprawie, gdzie mogą się zwrócić się o pomoc, jak dalej procedura ta będzie wyglądać.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazuje, że działania pomocowe nie są uzależnione od zgody i tej zgody nie wymagają, dlatego m.in. zaden z formularzy „Niebieskich Kart” nie wymaga

podpisu osoby podejrzanej o doznawanie czy stosowanie przemocy w rodzinie. **Rozpoczęcie procedury „Niebieskie Karty” nie wymaga, więc akceptacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy w rodzinie!** Tym samym uwydatniony został fakt, że przemoc w rodzinie nie jest tzw. „sprawą rodzinną”, a przestępstwem ściganym z urzędu.

Kompetencje poszczególnych służb pomocowych w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

POMOC SPOŁECZNA

W ramach swoich kompetencji pracownik socjalny:

- przeprowadza wszechstronną diagnozę sytuacji rodziny podczas wywiadu środowiskowego,
- przygotowuje i realizuje plan pomocy m.in. pomoc finansową i rzeczową, obiady, schronienie, poradnictwo,
- monitoruje przebieg podejmowanych działań,
- udziela pomocy w załatwieniu spraw urzędowych, współpracuje z innymi instytucjami w sprawach klienta,
- udziela informacji na temat możliwych miejsc uzyskania pomocy adekwatnej do potrzeb,
- w sytuacji konieczności, zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych, innych, zgodnie z kompetencjami,
- powiadamia organy ścigania o popełnieniu przestępstwa, jeśli stwierdzi, iż miało miejsce,
- może być inspiratorem tworzenia ośrodków wsparcia, punktów informacyjnych, ośrodków interwencji kryzysowej, świetlic dla dzieci.

Pracownik socjalny w sytuacji przemocy:

- udziela wsparcia psychologicznego ofierze,
- wypełnia kwestionariusz Niebieskiej Karty,
- pomaga ustalić plan bezpieczeństwa w przypadku, gdy ofiara chce zostać ze sprawcą,
- pomaga znaleźć schronienie,
- jeśli jest taka konieczność, pomaga zapewnić pomoc medyczną,
- wskazuje miejsca, w których ofiara może uzyskać pomoc, jakiej potrzebuje (ośrodki dla ofiar przemocy, hostele, schroniska itd.),
- kieruje do specjalistów udzielających pomocy ofiarom przemocy,
- informuje o dalszych krokach, jakie podejmuje w sprawie pomocy rodzinie,
- współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami.

POLICJA

Do podstawowych zadań Policji należy:

- ochrona życia i zdrowia ludzi i mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi samorządami i organizacjami pozarządowymi,
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie sprawców.

Działania Policji w przypadku przemocy domowej:

- interwencja,
- sporządzanie notatki urzędowej (opis zdarzenia),
- zatrzymanie sprawców przemocy stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie zdrowia, życia lub mienia,
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy, w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia przestępstwa,
- zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy,
- udzielanie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Osoby wzywające Policję mają prawo do:

- uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa,
- uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie – numer identyfikacyjny policjantów, nazwa i siedziba jednostki,
- wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowód w sprawie karnej przeciwko sprawcy przemocy,
- zgłoszenie interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

PROKURATURA

W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- wyjaśnić okoliczności czynu, w przypadku potwierdzenia przestępstwa,
- wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- zebrania i zabezpieczenia dowodów,
- ujęcia sprawy,
- w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przestępstwa w postaci:
 - dozoru policyjnego
 - tymczasowego aresztowania
 - nakazu opuszczenia lokalu
 - zakazu zbliżania się.

W zależności od oceny zabranego materiału dowodowego postępowanie może zakończyć się skierowaniem aktu oskarżenia do Sądu, umorzeniem dochodzenia lub warunkowym umorzeniem.

Zawiadomienie organów ścigania o podejrzeniu lub stwierdzeniu popełnienia przestępstwa jest obowiązkiem każdej instytucji, organizacji, osoby, która się o tym dowiedziała.

SŁUŻBA ZDROWIA

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Szczególnie istotna jest rola służby zdrowia:

- w przypadkach przemocy domowej i zaniedbań opiekuńczych, ponieważ bardzo często towarzyszą im uszkodzenia zdrowia somatycznego i bardzo poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego
- w przypadkach uzależnień (zakłady leczenia odwykowego, ośrodki leczenia uzależnień)

Opuszczenie i zaniedbanie zależnego członka rodziny także jest formą przemocy wobec niego.

W pierwszym przypadku oprócz zadań podstawowych, jakim jest udzielenie pomocy medycznej, ważne jest:

- rozpoznawanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy szczególnie, gdy rodzina usiłuje to ukryć,
- umiejętność rozmowy umożliwiającej nabranie zaufania przez ofiarę i rozpoznanie form przemocy, częstotliwość jej występowania,
- poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanego zaświadczenia o obrażeniach (może każdy lekarz), może być dowodem w sprawie, nie rozstrzyga jednakże o prawnej kwalifikacji czynu,
- poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji przez lekarza sądowego,
- w razie konieczności, powiadomienie innych służb i instytucji,
- w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa w związku ze stwierdzonymi podczas badania obrażeniami, śladami – powiadomienie organów ścigania.

Lekarz zwolniony jest z zachowania tajemnicy /zg. z art. 14 ustawy o zawodzie lekarza/ gdy: z mocy szczególnych przepisów jest zobowiązany poinformować władzę o określonych okolicznościach lub, gdy zachowanie

tajemnicy może spowodować istotne niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia osoby leczonej lub osób z jej otoczenia.

SZKOŁA

Ważnym elementem systemu wspierającego rodzinę jest szkoła. Pedagog szkolny:

- przeprowadza wywiad środowiskowy,
- prowadzi dokumentację na temat funkcjonowania dziecka,
- kieruje na badania psychologiczne,
- współpracuje z instytucjami.

Pielęgniarka szkolna – posiada informacje na temat stanu zdrowia dziecka, ewentualnych obrażeń, dolegliwości.

KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zgodnie z prawem powinna:

- przeprowadzić dokładne rozeznanie sytuacji (zgłoszonej we wniosku),
- wezwać osobę nadużywającą alkohol na rozmowę ostrzegawczo-informującą o prawnych konsekwencjach postępowania,
- udzielić wsparcia socjalnego, psychologicznego i prawnego osobom poszkodowanym poprzez skierowanie do odpowiednich instytucji,
- poinformować członków rodzin gdzie mogą szukać pomocy,
- prowadzić dokumentację przypadku,
- w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa, powiadomić organy ścigania,
- w razie konieczności, powiadomić inne instytucje (policja, pomoc społeczna) o konieczności objęcia rodziny działaniami zgodnie z kompetencjami,

- wnioskować do Sądu Rejonowego o zastosowanie wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
- współpracować z innymi instytucjami i organizacjami pomocowymi.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE. INNE PLACÓWKI

W Polsce powstaje coraz więcej organizacji o charakterze pomocowym, które w swych celach statutowych mają udzielanie pomocy rodzinie dysfunkcyjnej, czasami jest to wyspecjalizowana pomoc na rzecz przeciwdziałania jednego rodzaju problemom, kiedy indziej szerszy zakres działań pomocowych. Organizacje pozarządowe to przede wszystkim stowarzyszenia, fundacje, kluby. Organizacje te, w ramach realizowanych zadań prowadzą: kampanie edukacyjno-informacyjne, akcje profilaktyczne i działania edukacyjne, punkty konsultacyjno-informacyjne, ośrodki wsparcia, ośrodki terapii uzależnień, schroniska, noclegownie, świetlice socjoterapeutyczne dla dzieci. Oferują pomoc: psychologiczną, indywidualną i grupową, prawną, socjalną, socjoterapeutyczną, pomoc w załatwianiu spraw w różnych instytucjach, prowadzą grupy terapeutyczne, grupy wsparcia. Zakres działalności i możliwości organizacji pozarządowych jest bardzo szeroki.

OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

Do głównych zadań ośrodka należy:

- udzielanie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy domowej w celu:
 - zapobiegania i powstrzymania zjawiska przemocy domowej,
 - zapewnienia bezpieczeństwa,
 - łagodzenia skutków przemocy,
- udzielanie doraźnej, kompleksowej pomocy osobom poszkodowanym w tzw. sytuacjach kryzysowych o charakterze nagłym, losowym i wynikającym z dysfunkcji życia rodzinnego,
- współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej i instytucjami wymiaru sprawiedliwości na rzecz budowania instytucjonalnego systemu wsparcia.

W ramach udzielanej pomocy OIK oferuje:

- poradnictwo specjalistyczne,
- pomoc psychologiczną – indywidualną, grupową i rodzinną,
- pomoc terapeutyczną,
- pomoc prawną,
- pomoc interwencyjną,
- pomoc socjalną realizowaną we współpracy z pracownikami socjalnymi,
- grupy wsparcia,
- oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc
- mediacje.

Współpraca służb i instytucji jest niezwykle ważna podczas podejmowania działań pomocowych, prewencyjnych, interwencyjnych wobec rodzin dysfunkcyjnych. W wielu przypadkach interwencja wymaga zaangażowania różnych służb: policji, pracowników socjalnych, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, prokuratorów, kuratorów. Dlatego ogromne znaczenie ma przepływ informacji pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodziny, a więc znajomość miejsc, osób, instytucji, możliwości udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, inicjowanie spotkań zespołów interdyscyplinarnych.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Z Ustawą z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 842) wprowadzony został **obowiązek tworzenia w każdej gminie zespołu interdyscyplinarnego** na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jest to zadanie własne gminy, stanowiące część gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, na który składa się, oprócz tworzenia zespołów interdyscyplinarnych również obowiązek:

- opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenia poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Zespół Interdyscyplinarny tworzą przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- organizacji pozarządowych,
- kuratorzy sądowi

Zadania zespołu interdyscyplinarnego:

- realizacja działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- integrowanie i koordynowanie działań podmiotów wchodzących w skład zespołu, w szczególności:
 - diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
 - podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
 - inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół interdyscyplinarny **może tworzyć** grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie **w indywidualnych przypadkach.**

Zadania grupy roboczej:

- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach występowania przemocy w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Wskazówki dla osób doznających przemocy w rodzinie

Nie pozwól, aby przemoc stała się codziennością. Im dłużej będziesz się z tym godzić, tym trudniej będzie Ci się wyzwolić z krzywdzącego związku. **Powiedz NIE! Nigdy nie jest za późno, aby przetrwać łańcuch przemocy.** Pamiętaj, że najważniejsze jest bezpieczeństwo Twoje i innych członków rodziny.

Co powinna zrobić osoba doznająca przemocy w rodzinie?

- W sytuacji zagrożenia przemocą, skontaktuj się z POLICJĄ – 997
- Zadzwoń bądź udaj się do Ośrodka Interwencji Kryzysowej, uzyskasz wsparcie, pomoc psychologiczną, informacje o możliwościach uzyskania pomocy najbliżej miejsca zamieszkania.
- Zgłoś się do pracownika socjalnego w swoim rejonie, który może skierować Cię do odpowiedniej instytucji.
- Poinformuj o stosowanej wobec Ciebie i Twoich bliskich przemocy Policję i Prokuraturę; w trakcie interwencji domowej poproś policjanta o sporządzenie Niebieskiej Karty, która może być potem wykorzystana jako dowód.
- Jeśli sprawca Cię pobił zgłoś się na pogotowie i poproś lekarza o zaświadczenie lub obdukcję.
- Jeśli opuszczasz dom zabierz ze sobą ważne dokumenty.

Pamiętaj!

Odpowiedzialność za przemoc zawsze ponosi sprawca, niezależnie od tego co zrobiła, albo czego nie zrobiła ofiara!!!

Podstawy prawne

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. (Dz.U.07.70.473 j.t.)
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. (Dz.U.05.180.1493)
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzór formularza „Niebieskiej Karty”
5. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie
6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie

Wykaz placówek świadczących specjalistyczną pomoc

Lp	Nazwa instytucji	Adres	Telefon
1.	Wojewódzki Szpital Psychiatryczny, Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych	Andrychów, ul. Dąbrowskiego 19	(33) 875 24 46, (33) 875 45 59
2.	Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego Poradnia Odwykowa	Chrzanów, ul. Sokoła 19	(32) 623 38 45
3.	Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współzależnienia Przychodnia Terapii Uzależnienia	Kraków, ul. Babińskiego 29	(12) 652 44 99
4.	NZOZ Niepołomickie Centrum Profilaktyczno-Lecznicze Poradnia Leczenia Uzależnień	Niepołomice, ul. Stefana Batorego 41 C	(12) 281 37 64

5.	Małopolski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień – Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkoholu	Nowy Sącz, ul. Waryńskiego 1	(18) 440 71 31
6.	SP ZOZ Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu	Nowy Targ, ul. Szpitalna 14	(18) 263 34 14
	SP ZOZ Oddział Detoksykacyjny	Nowy Targ, ul. Szpitalna 14	(18) 263 30 00
7.	NZOZ „DOM” Ośrodek Psychoterapii	Jordanów, ul. Piłsudskiego 79	(18) 2675 205
8.	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Jordanów, ul. Rynek 1	(18) 26 91 717
9.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	Sucha Beskidzka, ul. Mickiewicza 31	(33) 874 21 01 telefon zaufania 800 120 121
10.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Jordanów, ul. Piłsudskiego 25	(18) 2675573 po godzinach pracy MOPS telefon alarmowy: 601-539-959
11.	Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie	Jordanów, ul. Piłsudskiego 79	(18) 26 75 205
12.	Sąd Rejonowy	Sucha Beskidzka, ul. Mickiewicza 11	(33) 874 24 40
13.	Prokuratura Rejonowa	Sucha Beskidzka, ul. Piłsudskiego 23	(33) 874-24-60
14.	Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna	Jordanów, ul. Banacha 1	(18) 26 74 785
15.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Sucha Beskidzka, ul. Kościelna 5 b	(33) 874 40 31
16.	Ośrodek Rehabilitacyjno- Edukacyjno- Wychowawczy	Juszczyn 43	(33) 877 15 10
17.	Szpital Rejonowy Poradnia Psychologii Klinicznej	Sucha Beskidzka, ul. Szpitalna 22	(33) 872 31 00
		Sucha Beskidzka, ul. Szpitalna 22	(33) 872 32 20
18.	Samodzielny Publiczny ZOZ Jordanów, Miejska Przychodnia Rejonowa	Jordanów ul. 3-go Maja 2a	(18) 2675519
19.	Komenda Powiatowa Policji	Sucha Beskidzka, ul. Mickiewicza 42	(33) 874 52 11, tel. alarmowy 997
20.	Komisariat Policji w Jordanowie	Jordanów ul. Rynek 10	18 26-75-507
21.	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej	Sucha Beskidzka, ul. Makowska 26	(33) 874 18 00, tel. alarmowy: 998

Spis treści

Dlaczego warto przeczytać ten poradnik?	3
Zjawisko przemocy w rodzinie – podstawowe definicje	4
Cykl przemocy domowej	6
Oznaki przemocy	8
Nadużywanie alkoholu a przemoc	9
Reakcje społeczne na przemoc w rodzinie – mity i stereotypy.	11
Prawo a przemoc domowa – podstawowe informacje prawne	13
Procedura „Niebieskie Karty”	19
Kompetencje poszczególnych służb pomocowych w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	20
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	27
Wskazówki dla osób doznających przemocy w rodzinie	29
Podstawy prawne	30
Wykaz placówek świadczących specjalistyczną pomoc	30